

*А. В. Огілько,
аспірант,*

Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В СУДАХ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ВІДКРИТОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

A. Ohilko,

*PhD student of the National Academy of
Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv*

E-GOVERNMENT IN THE COURTS AS A MEANS OF FORMING AND EFFICIENCY OF THE JUDICIARY IN UKRAINE

У статті досліджено поняття та природу електронного урядування. Розглянуто нормативну базу та сучасний стан системи електронного урядування в судах України. Сформовано рекомендації щодо початкового етапу запровадження електронного урядування в судовій владі України та розроблено напрями удосконалення електронного судочинства та системи електронного документообігу у судах України. Розглянуто практичні переваги електронного урядування для різних категорій держави, зокрема для громадян, для бізнесу та для органів державної влади. З'ясовано основні перспективи запровадження електронного урядування у нашій державі та наслідки його запровадження, а також означено головні завдання, необхідні для досягнення цих та інших цілей, а також для успішного втілення ідеї електронного урядування. Також розглянуто особливості пілотного проекту «Електронний суд» в Україні, його основні характеристики та дієвість.

In this paper author, consider concept and nature of e-government. Examines the regulatory framework and present e-government in the courts of Ukraine. Courtesy of the findings of the initial phase of implementing e-government in Ukraine judiciary and was developed direction of improving e-government judiciary and e-government document management system in the courts of Ukraine. The practical advantages of e-governance for different categories of the state, in particular, for people, for businesses and for public authorities was consider in article. It is found out the main prospects for the introduction of e-government in our country and the consequences of its implementation, also was determined main task to achieve these and other goals, and ideas for successful implementation of e-government. Also, examined peculiarities of the pilot project "e-court" in Ukraine, its main characteristics and effectiveness.

Ключові слова: *електронне урядування, прогрес, державне управління, суд, реформування, судова влада, новітні технології.*

Key words: *e-governance, progress, public administration, court reform, the judiciary, the latest technology.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Невпинний розвиток інформаційних технологій пропонує застосування інформаційних технологій, що дозволяє автоматизувати певні судові процедури та спростити інформування зацікавлених осіб через Інтернет, засоби мобільного зв'язку тощо. Необхідність

застосування інформаційних технологій в юридичному секторі держав-членів Ради Європи викладені в Рекомендації Rec (2001) 2 щодо побудови та перебудови судових систем та правової інформації в економічний спосіб та Рекомендації Rec (2001) 3 щодо громадянам судових та інших юридичних послуг з використанням новітніх технологій, ухвалених Комітетом Міністрів Ради Європи 28 лютого 2001 року.

Актуальність вивчення теоретичних на практичних аспектів правового забезпечення розвитку електронного судочинства та системи електронного документообігу в судах України полягає у наступному:

Незважаючи на очевидні переваги впровадження електронного правосуддя для забезпечення реалізації принципу доступності до правосуддя на даний час потенціал електронного правосуддя в Україні реалізовано не повністю, що пов'язано з низкою проблем його запровадження, однією з яких є недосконале правове регулювання.

Необхідним є також гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері судоустрою.

Вивчення становлення електронного судочинства та системи електронного документообігу в судах, проведення ґрунтовного порівняльно-правового дослідження дозволить успішно визначити основні проблеми правового забезпечення електронне правосуддя в Україні та дасть змогу розробити напрями удосконалення правового регулювання електронного судочинства та системи електронного документообігу в судах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Питання впровадження електронного урядування в органах державної влади України досліджували такі науковці, як М.С.Демкова [1], О.А.Баранов, С.В.Дзюба, А.В.Сфанов, І.Б.Жиляєв, Е.Л.Клепець, Ю.Місников, О.Арво, Т.В. Попова, І.А.Рубан, А.І.Семенченко [2] та інші. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що вказана проблематика є досить актуальною на даний час та потребує належного вивчення, зокрема, з точки зору пошуку напрямів запровадження електронного урядування в органах державної влади України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідження практичних переваг електронного урядування, електронного судочинства та системи електронного документообігу у суді. Розроблення напрямів удосконалення електронного судочинства та системи електронного документообігу у судах України.

Виклад основного матеріалу. В нинішній системі державного управління «електронне урядування» уже не є цілком новим і невідомим, як це було в недавньому минулому. Однак у нашій державі воно все ще не знайшло належного практичного застосування.

Незважаючи на те, що електронне урядування безпосередньо стосується діяльності органів влади, їх взаємодії з громадянами тощо, самі представники влади далеко не завжди і не до кінця правильно розуміють суть цього поняття, а для деякого воно взагалі нове і невідоме. Простими словами, електронне урядування передбачає: *будь-яка особа через Інтернет може звертатися із запитами до органів державної влади, органів місцевого самоврядування для отримання необхідної інформації, а основне – для отримання адміністративних послуг*. Скажімо, особа, не відходячи від комп'ютера, може здійснити будь-яку трансакцію з органом влади (зареєструвати юридичну особу, земельну ділянку, посвідчити договір купівлі-продажу, оренди тощо), витрачаючи при цьому якнайменше часу, ресурсів, не стоячи в чергах, а це, в свою чергу, сприяє економії бюджетних коштів на адміністрування.

Актуальність дослідження та запровадження «Електронного урядування» в державному управлінні полягає в тому, що електронне урядування здатне змінити саму природу влади, зробити її більш прозорою та підконтрольною громадськості. Електронне урядування створює умови для нормального розвитку бізнесу, поліпшення інвестиційного клімату, зростання економіки, а також забезпечує реальну участь громадян у політичних процесах, зокрема у законотворчості.

Розглянемо практичні: переваги електронного урядування:

1. *Для громадян* – одержувати послуги, надані органами влади через мережу; мати до них доступ через мережу Інтернет; навчатися протягом усього життя і брати участь в управлінні державою.
2. *Для бізнесу* – мати доступ до державних служб в Інтернеті, співпрацювати з державою з метою сприяння економічному розвитку.
3. *Для органів влади* – підвищити свою оперативність, ефективність роботи; покращити відносини з клієнтами і залучити всіх громадян до процесу прийняття державних рішень, зосередивши свою увагу на стратегічних напрямках.

Якщо говорити про перспективи запровадження електронного урядування у нашій державі, то вони безперечно існують; деякі елементи електронного урядування в Україні функціонують уже сьогодні.

Наслідками запровадження електронного урядування буде відкритість та прозорість діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; економія часу та матеріальних ресурсів; підвищення якості надання адміністративних послуг.

Для досягнення цих та інших цілей, для успішного втілення ідеї електронного урядування потрібно, безперечно, виконати багато поставлених перед собою завдань, про які вже говорилося вище.

Але основне – це бажання, зацікавленість, чого часто так не вистачає. Тому необхідно докласти максимум зусиль кожному з нас, щоб досягти бажаного, пам'ятаючи, що впровадження електронного урядування в Україні є надзвичайно важливим інструментом демократизації нашого суспільства [1].

Реалізація державної політики електронного урядування передбачає: цілеспрямовану узгоджену діяльність усіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування, суспільства, громадянина та людини, бізнесу; формування та реалізацію державної політики впровадження електронного урядування як невід'ємної складової державної політики розвитку України та суттєвого прискорення позитивних соціально-економічних перетворень; зміну принципів державного управління, структури та функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування і їх взаємодію між собою, суспільством, громадянином та людиною, та бізнесом; підвищення ефективності інформатизації адміністративних процесів в органах державної влади та місцевого самоврядування; створення інформаційної інфраструктури електронного урядування; забезпечення навчання державних службовців, громадян, представників бізнесу ІКТ застосуванню технології електронного урядування; створення системи мотивації розвитку електронного урядування та використання його можливостей [2].

Розглянемо ситуацію із запровадженням електронного урядування в судовій системі України.

Відповідно до Наказу державної судової адміністрації України від 27 січня 2012 року №14 «Про утворення міжвідомчої робочої групи з розробки пілотного проекту «Електронний суд» утворено міжвідомчу робочу групу з розробки пілотного проекту «Електронний суд», у якій, доручено, зокрема:

- здійснити аналіз функціональних та технологічних можливостей інформаційної інфраструктури (канали зв'язку, програмне забезпечення, програмно-апаратні комплекси тощо) судів загальної юрисдикції, банківської системи та за результатами такого аналізу підготувати опис моделі електронного обміну інформацією для функціонування електронної системи судочинства;

- на основі опису моделі підготувати пілотний проект «Електронного суду»;

- опрацювати пропозиції щодо законодавчого регулювання питань, пов'язаних з запровадженням пілотного проекту «Електронний суд» [3].

З 17 червня 2013 року у всіх місцевих та апеляційних судах загальної юрисдикції запроваджено порядок щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу в частині надсилання судом таким учасникам процесуальних документів в електронному вигляді, паралельно з документами у паперовому вигляді (згідно з наказом Державної судової адміністрації України від 31 травня 2013 року № 72 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу» зі змінами внесеними наказом Державної судової адміністрації України від 14 червня 2013 року № 81).

У подальшому, 26 червня 2013 року в інформаційному агентстві УНІАН відбулася прес-конференція на тему: «Впровадження в Україні інноваційного проекту «Електронний суд».

У рамках проекту була створена соціальна мережа «Феміда». Особливість нової мережі полягає в тому, що вона добре захищена і користуватися нею можуть судді та працівники суду.

Згідно з проектом «Електронний суд» всі суди України будуть оснащені веб-камерами, що дозволить вести процес дистанційно. Руслан Кирилюк додає, що це відбуватиметься виключно за згодою двох сторін: якщо людина хоче прибути до зали суду, то в цьому праві їй ніхто не буде відмовляти [4].

Отже, Україна, яка визначила свій європейський вектор розвитку, має активно запроваджувати інноваційні підходи при реалізації, зокрема, судової влади, реформування якої є однією з вимог Європейської спільноти для інтеграції України, а подальший практичний розвиток електронного урядування в Українських судах є запорукою формування ефективного зв'язку між судом, громадянами та іншими суб'єктами судового процесу. Однак це потребує політичної волі керівників держави, кваліфікованих кадрів та, безперечно, належне матеріально-технічне забезпечення в судів в Україні.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Впровадження е-урядування в Україні забезпечить якісно новий рівень управління державою та суспільством у цілому, зміцнить довіру до держави та її політики, вдосконалив взаємодію між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, бізнесом, громадянами та державними службовцями.

Якісно побудована система електронного урядування має позитивно впливати на загальний хід та наслідки проведення подальших радикальних перетворень в українському суспільстві, насамперед, соціальної і економічної реформи, розбудови соціальної держави з впливовими інституціями громадянського суспільства, особливо з тих питань, де велике значення мають методи та форми взаємодії органів державного управління та органів місцевого самоврядування з людиною та громадянином, громадськими організаціями. Подальше здійснення політики розбудови системи електронного урядування прямо залежить від політико-правового становища суспільства, фінансово-економічних можливостей держави. Зазначені фактори здатні внести суттєві корективи в процес електронного урядування, у темпі проведення реформаторських заходів.

Життя не стоїть на місці і в епоху інформаційних технологій все більше послуг для громадян переходить в електронний режим.

Судова система також не бажає відставати від технічного прогресу і прагне зробити спілкування громадян із судами більш зручним і комфортним. А тому сьогодні ми є свідками народження і

запровадження проекту «Електронний суд», завдяки якому учасники судових процесів мають змогу значно заощадити такі важливі ресурси, як час і гроші.

Список літератури.

1. Демкова М. С. Електронне урядування – запорука прозорості та ефективності влади [Електронний ресурс] / М. С. Демкова // Юридичний журнал №3. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.justinian.com.ua>.

2. Концепція розвитку електронного урядування в Україні / [О. А. Баранов, С. В. Демкова, А. В. Дзюба та ін. За ред. А.І. Семенченко]. – Київ, 2009. – 16 с.

3. Наказ від 27.01.12 №14 «Про утворення міжвідомчої робочої групи з розробки пілотного проекту «Електронний суд» в Україні [Електронний ресурс] // Держава судова адміністрація України. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.nau.ua>.

References.

1. Demkova, M.S. (2006), “E-government - a pledge of transparency and efficiency of government”, Law Journal, [Online], vol. 8, available at: <http://www.justinian.com.ua> (Accessed 12 Sept 2015).

2. Baranov, O.A. Demkova, M.S. Dziuba, S.V. Yefanov, A.V. Zhyliayev, I.B. Klepets', E.L. Misnykov, Yu. Arvo, O. Popova, T.V. Ruban, I.A. Semenchenko, A.I. and Chukut. S.A. (2009), Kontseptsiiia rozvytku elektronnoho uriaduvannia v Ukraini [The concept of e-governance in Ukraine], Kyiv, Ukraine.

3. The State Judicial Administration of Ukraine (2012), The Order “On creating an interdepartmental working group to develop the pilot project “e- court” in Ukraine”, [Online], vol. 8, available at: <http://www.justinian.com.ua> // <http://zakon.nau.ua> (Accessed 12 Sept 2015).

Стаття надійшла до редакції 30.09.2015 р.